

RTR Radiotelevision Svizra Rumantscha

SRG SSR

www.rtr.ch

al puls dal Grischun

RADIO

VENERDI, 13 D'OCTOBER

14.03 LA POPULARA (REP.)

«Trio Wildbach», «Stockbergbueba», «Jodlerclub Wiesenberg»

La chapella «Trio Wildbach», ha comembers dals chantuns Glaruna, Sviz e Son Gagl e fa musica populara cun tuns d'orgelet. Ella preschenta in disc nov cun 20 tocs, da lur acordeonist Roger Diethelm e d'alters cumponists enconuscents. Ed in disc nov datti er da la chapella «Stockbergbueba» da Amden e dal «Jodlerclub Wiesenberg».

Redacziun: Jachen Prevost

19.00 LAS PERLAS

40 onns «Rumours»

La capodorra dals Fleetwood Mac traglischa anc oz.

Amurettas a dretg e sanester avevan tribulà las relaziuns entaifer la gruppa californiana-englaisa Fleetwood Mac, ina gruppa furmada da dus pèrins ed in gigant solitari. E tuttina eri gartegià a Christine e John McVie, a Stevie Nicks e Lindsay Buckingham ed a Mick Fleetwood da producir in fantastic album plain armonia ed optimissem, lezza stagiun dal 1976-77. «Rumours» ha lura marcà 31 emnas il numer 1 en America e 40 milliuns vendas en fin oz. Ed ans ha furni semperverds sco «Don't Stop», «Go Your Own Way» e «You Make Loving Fun» – ils titels reflectavan ils problems da la gruppa, ma las melodias als surpicturavan.

Redacziun: Benedetto Vigne

SONDA, 14 D'OCTOBER

09.03 PROFIL

Profil cun Sibylla Demarmels

«Famiglia, affar, chauns e Lourdes»

Sybilla Demarmels (41) da Riom ha gia sco giuvna dunna surpiglià la responsabladad en il manaschi da famiglia da l'um. Sper la famiglia, l'affar e dus agen chauns ha ella avant 5 onns er surpiglià la centrala da telefon per ils chauns da sang en Grischun Central. L'equiliber chatta ella ils dis ch'ella visita Lourdes.

Redacziun: Tona Poltera

11.03 MAGAZIN DA CULTURA

«La melodia è gia scritta en la poesia»

Muoth, Tuor, Camathias: Lur nums stattan per la poesia sursilvana. Mario Pacchioli ha scrit arranschaments per orchester sinfonic e clavazin per 18 poesias sursilvanas. Sias composiziuns en influenzadas da la chansons franzosa e da la canzone taliana e dattan in nov vestgi a las poesias rumantschas. Dasper las chanzuns porscha il project REMAS er in cudesch cun las poesias en versiun originala ed en translaziun tudestga e franzosa

e concerts cun la Kammerphilharmonie Grischun. Il project ha en mira la coesiun naziunala, stat sut il patronadi da las regenzas dal chantun Grischun e Friburg e vegn sustegnì da Radiotelevision Svizra Rumantscha, da la Lia Rumantscha e dad auters. En il «Magazin da cultura» discorra Mario Pacchioli l'emprima giada da REMAS e preschenta in u'alter schatz dal nov disc. En la rubrica litterara dain nus in sguard sin la pli gronda fiera da cudeschs dal mund. Claudio Spescha rapporta da la 69avla Frankfurter Buchmesse.

Redacziun: Rafael Müller

12.45 DA NUM E DA PUM

Bluomintali

Mintgant essan nus surprais d'entupar nums da famiglia tudestgs en ils territoris stget rumantschs. En Val Lumnezia datti bleras personas che sa numnan Bluomintali. Questa schlattaina exista dapi il temp medieval tardiv a Degen ed a Morissen, pli tard en daventads ils Blumenthals era burgais da Sagogn, Vignogn e Vella. Probablmain derivan ils emprims colonists cun quest num dad in bain cun num Bluomintali en il conturn da Feldkirch, oz abandonà. Quel apparteneva als conts da Montfort, dals quals ils von Werdenberg en pli tard sortids sco agen rom. L'istorgia grischuna è savens ina raschun per la migraziun da nums.

Redacziun: Chasper Pult

19.00 SOUNDHECK

8x15: Musica da tuttas spartas e da tuttas linguas svizras

La retscha da concerts 8x15 ha fatg fermada ils 29 da settember en il Palazzo a Cuira. Cun rock da l'Argovia dals Bell Baronets, hip hop e pop grischun cun Hedgehog e cun musica rumantscha dal chantautor Pascal Gamboni e dal duo da hip hop Giganto e Mattiu. Ils tuns dals concerts en d'udir en il «Soundcheck».

Redacziun: Danilo Bavier

DUMENGIA, 15 D'OCTOBER

08.06 / 20.03 VITA E CRETTA

Capuns n'en betg coschers – dal coscher e stgannar

Gidieus ortodoxs ston resguardar reglas severas, er puncto nutriment – tut sto esser coscher: charn mo da tscherts animals e mo d'animals stgannads, naginas maschaidas da charn e latg. Capuns cun pasta da latg e charn-portg p. ex. cuntrafeschessan massiv a las perscripziuns. In rabin controllescha tut las vidualias minuzusamain e dat lura quasi liber ina selezziun. Tge ston ils ortodoxs tut resguardar e tge astgan els mangiar? En «Vita e cretta» datti d'udir fatgs interessants or dal mintgadi da gidieus ortodoxs.

Redacziun: Gabriela Desax

WORLD SKILLS AD ABU DHABI 2017

Dumengia, ils 15-10-2017 cumenza il Campiunadi mundial da las professiuns ad Abu Dhabi. Era dus Rumantschs, numnadamain Riet Bulfoni ed Irina Tuor, en da la partida e cumbattan per esser campiu mundial ubain campionesa mundiala en lur professiun. Tar RTR emprendais vus d'enconuscher els dus, udis da lur progress e vesais ina u l'altira curiositad dals World Skills. A partir dad uss en fin ils 20-10-2017 en il radio, en la televisiun e sin www.rtr.ch/worldskills.

09.03 MARELLA

Leschas, laders e lumpazis – 200 onns Sennhof a Cuira

Dapi il 1817 ha il Sennhof a Cuira – ch'è stà a l'entschatta ina chascharia – servi al chantun Grischun sco prashun per delinquents e delinquentas. Ed ina prashun è urgentamain stada necessaria, pertge avant la centralisaziun chastiava mintga vischnanca giudiziala tenor agen manegiar – ubain tenor il manegiar da l'uschenumnada Carolina, in cudesch penal che cussegliaiva tge chasti decretar per tge delict. Il stgavazzar per exempel era ina moda anc digna, pertge quai gieva spert e na fascheva betg mal. Ubain ch'ils delinquents vegnivan tramess en l'exil, uschè na custavan els nagut ed eran or da pes. L'emprim sa chattavan las cellas dals delinquents anc en la tur, en chombras da sis, ubain en la chasa dasperas, en dus en ina chombra da 2,4 sin 2 meters quadrat. Lavurar lavuravan els gia lura, dentant amez la citad – ils vischins duain be vesair tge che capita, sch'ins surpassa la lescha. Ozendi na vesan ils vischins quasi nagut pli dals delinquents. E ch'il Sennhof sa chatta a l'ur da la citad veglia, è er daventà in problem: Il pur da vin, che cultivescha las vignas dasperas, po vegnir en fin sin fanestra da la tur, quai na correspunda betg pli a las normas da segirezza. Co è quai oz d'abitar sper la prashun, da lavurar en prashun ubain er dad esser en prashun? Nus ans avischinain a l'instituziun Sennhof or da trais perspectives.

Redacziun: Sabrina Bundi

14.03 ARTG MUSICAL

In memoriam Eduard Lombriser (1917-2008)

Avant 100 onns è Eduard Lombriser naschì a Trun/Tiraun.

Ils 21 d'october 2017 èsi 100 onns dapi la naschientscha dal magister, dirigent, or-

ganist e surtut cumponist Eduard Lombriser. El era oriund da Trun en Surselva ed ha vivì a Laufen. Là è el mort ils 18 da schaner 2008. Eduard Lombriser ha laschè enavos vers 300 chanzuns per la scola, per chor viril e chor maschadà. Las pli enconuscentas: Canzun dil signun, La pugniera, Viva la veta, Neivlas, Il retuorn, Dumengia, O cara Surselva pom-pusa spel Rein. «L'Artg musical» sa regorda dad el cun emetter in discurs che Martin Gabriel ha gi fatg cun el il 1999.

Redacziun: Giusep G. Decurtins

15.03 LA CLASSICA (REP.)

Ovras da giuventetgna 2

En la segunda part entupain nus il giuven Mendelssohn ed il giuven Schubert.

Redacziun: Giusep G. Decurtins

19.00 LA CLASSICA

Ovras da giuventetgna 3

La terza part cun dus giuvens cumponists russ: Sergej Prokofiev ed Alexej Glasunov.

Anno 1882: In giuven student da 17 onns fa stut il public pupernà da Son Petersburg. Gist ha si'emprima sinfonia gi primaudiziun mundiala. In success cumplain. «El na sa sviluppescha betg da di a di, mabain dad ura ad ura», ha ses magister Rimski-Korsakow ditg ina giada da ses scolar Alexej Glasunov. Nus tadlain sia Sinfonia nr. 1 en E-Dur, op. 5. Anno 1911: Sergej Prokofiev: Cun 20 onns ha el cumponi ses emprim concert da clavazin ed orchester. Era el, sco Glasunov, scolar da Rimski-Korsakow. Pianist e cumponist da renum mundial. Nus tadlain quest concert da clavazin en D-Dur, op. 10.

Redacziun: Giusep G. Decurtins

TELEVISIUN

VENERDI, 13 D'OCTOBER

13.15 CUNTRASTS SIN RSI LA2 (REP.)

Tumasch da la pasch

Cun ina chapitscha cotschna sur la fatscha – uschia ha Tumasch Planta dà dal 2009 in'intervista a la televisiun ed è vegni enconuscent en l'entira Svizra.

17.40 TELESQUARD SIN SRF 1

L'emissiuin d'infurmaziun sin SRF 1 cun suttitels tudestgs sin TXT 777 (rep. sin SRF info tranter las 18.00 – 22.00)

dapli sin www.rtr.ch

SONDA, 14 D'OCTOBER

17.10 CUNTRASTS SIN SRF 1 (REP.)

Tumasch da la pasch

Cun ina chapitscha cotschna sur la fatscha – uschia ha Tumasch Planta dà dal 2009 in'intervista a la televisiun ed è vegni enconuscent en l'entira Svizra. Cun quell'aziun ha Planta vulì protestar encunter la virola da la lieunga blava tar sias nursas ed encunter l'agir dal veterinari chantunal Rolf Hanimann. Questa istorgia, quest «crimi da la lieunga blava», ha entschet avant 10 onns ed il cas è anc adina pendent tar las dretgiras. Il film «Tumasch da la pasch» mussa tgi che Planta è, pertge ch'el cumbatta enstagl da far pasch e per tge ch'i va insomma en quest cumbat.

17.40 MINISGUARD SIN SRF 1

147...

...è in numer per uffants e giuvenils per telefonar e raquintar da problems. Sche giuvenils han problems pon els discutir quai anonim per telefon, chat, sms u mail. Nus faschain ina visita a Berna tar 147 e mussain co che quella lavur funcziuna precis.

World skills 2017 ad Abu Dhabi

Riet Bulfoni ed Irina Tuor en ils candidats rumantschs che cumbattan proxima emna als World Skills ad Abu Dhabi per esser il megliers dal mund. Nus accompagnain els dus è declarain tge che ils World Skills en insomma.

DUMENGIA, 15 D'OCTOBER

17.15 MINISGUARD SIN SRF 1 (REP.)

Il magazin d'infurmaziun per uffants

17.25 CUNTRASTS SIN SRF 1

Piz Jazz

10 onns Festival da Jazz San Murezzan

Igl era ina giada avant 13 onns ... In «Unterländer» vegn en l'Engiadina. Sin pista da skis ha el in'inspiraziun. Pertge betg organisar in festival da jazz en il Grischun? El n'ha betg fatg firelanzas. Il «Unterländer» è Christian Jott Jenny, chantatur e cabarettist. Quest onn ha «ses» Festival da Jazz San Murezzan festivà il 10avel giubileum. Il film documentar «Piz Jazz – 10 onns Festival da Jazz San Murezzan» guarda enavos sin l'entschatta e dat in'egliada davos las culissas dal festival 2017. In film da Felice Zenoni ed Iris Rüfenacht-Kappeler.

ILS GIEUS DAL HCD LIVE AL RADIO RUMANTSCH

Dumengia a partir da las 16.00

